

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н, професор Уперенко М.О
“ ” — 20 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030501 «Економічна теорія»

за темою:

Циклічність економічного розвитку

Виконавець

студент Сівко Богдан Ігорович факультету
економіки та управління підприємством

- /підпис/

Науковий керівник

- д.е.н, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Уперенко Микола Опанасович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЦИКЛІЧНІСТЬ, ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	6
1.1. Причини виникнення, сутність і теорії економічних циклів та криз.....	6
1.2. Класифікація економічних циклів та криз, фази циклу.....	18
1.3. Показники, що характеризують динаміку економічних циклів та криз.....	25
РОЗДІЛ 2. ПРИЧИНИ, СУТНІСТЬ ТА РУШІЙНІ СИЛИ ЕКОНОМІЧНИХ КОЛИВАНЬ У XX-XXI ст.....	28
2.1. Вплив глобалізації на природу та характер економічних коливань	28
2.2. Диспропорції фінансової глобалізації, сутність та розвиток кризи 2008 -2009р.р.....	40
2.3. Структурні кризи, як прояв нециклічних коливань економіки.....	46
РОЗДІЛ 3. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА АНТИЦИКЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	52
3.1. Особливості реалізації антициклічної політики в транзитивній економіці.....	52
3.2. Способи та інструменти антициклічного регулювання економіки України.....	63
3.3. Шляхи забезпечення сталого розвитку України в умовах економічних коливань.....	69
ВИСНОВКИ.....	80
ЛІТЕРАТУРА.....	83

ВСТУП

Проблема циклічного розвитку економіки була цікавою і актуальною в усі часи, так як циклічність руху є основною закономірністю ринкової економіки. Всі системи в природі, не тільки ринкова економіка, розвиваються циклічно. Циклічність – вираз нерівномірності функціонування процесу відтворення. За визначенням вчених циклічність виступає загальною формою руху природи і суспільства. На відміну від природних циклів, де зміна відбувається з незмінною тривалістю (день і ніч, зміна пір року), циклічність в соціально-економічному розвитку суспільства носить менш виражений і більш суперечливий характер. Причому якщо в природі істотні зміни в циклічності – результат тисячоліть, то в розвитку суспільства тривалість циклів, їх протяжність може змінюватися в досить стислі історичні строки. Економічна історія свідчить, що зростання економіки ніколи не буває гладким і рівномірним. За кількома роками пожвавлення ділової активності та процвітання йде зниження або навіть паніка, або крах. Так, економічне зростання – це не плавний, рівномірний підйом. У русі суспільного виробництва є роки, коли зростання загального обсягу виробництва відбувається дуже швидко, в інші роки – повільніше, іноді відбувається навіть спад. Регулярно повторювані за певний проміжок часу коливання в русі суспільного виробництва означають «циклічний» характер його розвитку. Економічний цикл охоплює різноманітні аспекти життя суспільства. Він проникає всюди – в виробництво, будівництво, зайнятість, дохід, на фондову біржу, і в політику. Навіть такі неекономічні явища як народжуваність і шлюби відчують на собі всю повноту кризи.

Разом з тим, на сучасному етапі економічного розвитку проблема циклічності набуває особливої значущості, як в окремих країнах, так і в світі в цілому, що пов'язано, з одного боку, з процесами глобалізації, а з іншого – з переходом економічно розвинених країн від стадії індустріального до постіндустріального (інформаційного) суспільства. У зв'язку з чим, виникає необхідність не тільки нівелювання кризових тенденцій, що охоплюють сьогодні

більшість країн одночасно, але і форсованого переходу до економічної системи нової якості.

Дослідження питань циклічного розвитку економіки ведеться давно. Серед найбільш значних представників економічної думки, які присвятили свої праці теорії циклічності, можна назвати: Дж.М. Кейнса, Дж. Кітчина, М.Д. Кондратьєва, К. Маркса, Й.А. Шумпетера, Дж. Р. Хікса, А. Тоффлера, Ж.Б. Сея, Е. Хансена, М.І. Туган-Барановського та інших. Погляди цих видатних вчених розглянуті в даній роботі.

Однак, незважаючи на багату історію вивчення економічних циклів, в економічній теорії досі так і не вироблено єдиної теорії циклу, яка б пояснювала його природу і причини.

Метою роботи є вивчення теоретичних основ циклічності економіки та особливостей умов реалізації антициклічної політики в Україні.

Для досягнення зазначеної мети у роботі вирішуються наступні **завдання**:

- дослідити причини виникнення, сутність і теорію економічних циклів та криз;
- вивчити класифікацію економічних циклів та криз, фаз циклу;
- виділити показники, що характеризують динаміку економічних циклів та криз;
- розглянути вплив глобалізації на природу та характер економічних коливань;
- проаналізувати диспропорції фінансової глобалізації, сутність та розвиток кризи 2008-2009 р.р.;
- дослідити структурні кризи як прояв нециклічних коливань економіки;
- виділити особливості реалізації антициклічної політики в транзитивній економіці;
- розглянути способи та інструменти антициклічного регулювання економіки України;
- запропонувати шляхи забезпечення сталого розвитку України в умовах економічних коливань.

Об’єктом дослідження: процеси економічної динаміки.

Предмет дослідження: циклічність економічного розвитку, її причини та шляхи антициклічного регулювання економіки.

Методологічною основою роботи є наступні методи. Для досягнення поставленої у роботі мети і завдань використані метод наукового аналізу суспільних явищ, синтез, індукція, дедукція, класифікація, порівняння. Для наочності використано таблично-графічний метод. Опрацювання наявної джерельно-літературної бази та застосування наведених вище методів дослідження дозволяють достатньою мірою розв’язати поставлені завдання.

Структура роботи відбиває поставлені перед дослідженням цілі та завдання. Загальний обсяг становить 88 сторінок, з них основного тексту – 78 сторінок. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (79 найменувань українською, російською та англійською мовами).

ВИСНОВКИ

Таким чином, різні науковці по-різному визначали сутність економічних циклів та криз. К. Маркс причиною економічних криз вважав основне протиріччя капіталізму, яке полягає в протиріччі між суспільним характером виробництва (об'єктивно обумовленим суспільним поділом праці) і приватною формою привласнення виробленого в суспільстві продукту. Й. Шумпетер причину криз бачив у пучкообразному характеру інвестування, обумовленого стадним характером руху, що викликається діяльністю в області нововведень. Е. Хансен узагальнив наробки інших вчених. Дж. Форрестер висловлював ідеї про існування більш довгих циклів, пов'язаних зі змінами провідних видів енергії. Гобсон бачив причину циклів у недостатності ефективного попиту, оскільки він задає рівень споживання на найближче майбутнє, що обмежує можливості рентабельного виробництва. Хайек причину економічних циклів бачив в грошовій експансії, тобто кредитно-грошовій системі.

За тривалістю можна виділити такі основні цикли, як короткострокові цикли Кітчина – тривалість 2-4 роки, середньострокові цикли Жюгляра – тривалість 7-10 років, ритми Кузнеця – тривалість 15-20 років, довгі хвилі Кондратьєва – тривалість 40-60 років. Основними фазами економічного циклу є криза, депресія, поживавлення та підйом.

Основними показниками, що характеризують динаміку економічних циклів та криз є сукупний обсяг виробництва, завантаження виробничих потужностей, грошові агрегати, швидкість обігу грошей, короткострокові процентні ставки, загальний рівень цін, прибутку корпорацій, які зростають у фазі підйому і скорочуються у фазі спаду; рівень безробіття, кількість банкрутств, розміри виробничих запасів готової продукції, які підйому скорочуються, а під час спаду збільшуються; обсяг експорту.

Глобалізація тісно пов'язана з економічними циклами, але нові цикли глобалізації характеризуються збільшенням міжнародної торгівлі, але в той самий час і зниженням життя населення, загальним зростанням цін (інфляцією) і

знеціненням золота і срібла, вирівнюванням рівнів цін на різних товарних ринках, зниженням позичкового відсотка, а також норми прибутку і прибутковості на вкладений капітал протягом циклу глобалізації. Глобалізація призводить до інтенсифікації війн, масових міграцій, нерівномірності у розвитку країн і регіонів, зубожіння населення, демографічних криз, монополізації економіки, зростання торгівлі і спекуляції при уповільненні темпів зростання реальної економіки: промисловості, сільського господарства та інших галузей.

Фінансові маніпуляції приносять величезні прибутки (особливо банківському фінансовому сектору), проте дестабілізують таким чином світоєкономіку, забезпечуючи коливання курсів валют та безробіття, що спричиняє кризу фінансової системи. Тому, сучасна світоєкономіка знаходиться у своїй спекулятивній фазі, при цьому вона не є підвладною основним фінансовим інститутам держави. Події кредитно-банківської кризи 2008-2009 рр. підтверджують глибину сьогоденної кризи та її системність. США буде напрочуд складно в подальшому змушувати весь світ фінансувати їхній глибокий зовнішньоторгівельний дефіцит, як і сподіватися знизити його за допомогою постійного падіння долару, не ускладнюючи при цьому відносин з Китаєм та Європою. Сучасні кризові 2008-2009 роки дозволили нам зрозуміти соціальне стримування капіталістичної конфігурації глобальної економіки

Структурні кризи є проявом нециклічних коливань економіки, є наслідком диспропорцій між окремими сферами і галузями економіки. Наразі виділяють політичну, екологічну, фінансову (валютна), сировинну, енергетичну (нафтова), кризу робочої сили (людських ресурсів), технологічну види структурних криз. Але структурні кризи зазвичай відбуваються не в одній площині суспільного розвитку, а в декількох. Так, говорячи про технологічну кризу, слід зазначити, що вона призвела до віртуалізації фінансової сфери, яка в свою чергу, призвела до надвиробництва і надспоживання фінансово-банківських ресурсів.

Для досягнення цілей антициклічного регулювання держава використовує інструменти фіскальної (бюджетно-податкової) і монетарної (грошово-кредитної) політики. Моделі антициклічного регулювання не розглядають

чіткого алгоритму поведінки держави в ситуації, коли інфляція та безробіття разом виникають в соціальному організмі, породжуючи феномен стагфляційної пастки (особливо характерної для країн з транзитивною економікою). Тоді для подолання спаду на інвестиційній стадії держава зосереджує регулюючі зусилля на зміцненні інвестиційного базису виробництва споживчих товарів. Потім з певним часовим лагом, що забезпечує подолання дефіцитів в сфері виробництва споживчих товарів, проводить різку грошову експансію для підйому споживчого попиту у вигляді миттєвого, в один день, збільшення номінальних ставок заробітної плати, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат населенню. Фундаментальне значення для нарощування виробництва споживчих товарів має традиційна для ринкової економіки політика «дешевих грошей». В умовах перехідної економіки пріоритетами держави є: індивідуальна свобода, соціальна справедливість, політика зростання, структурна політика, принцип підтримки конкуренції, соціальне партнерство.

Пріоритетні заходи, які спрямовані на формування ефективного механізму антициклічного регулювання економіки України, передбачають: створення якісного інституціонального середовища в країні; організацію постійного моніторингу ділової активності; становлення і розбудову національної інноваційної системи шляхом розробки та реалізації стратегічних пріоритетів технологічного розвитку країни, стимулювання інноваційної активності бізнесу; гнучке реагування монетарних важелів грошово-кредитної системи на коливання ділової активності; зменшення податкового навантаження на економіку та активізацію фіскальних стабілізаторів шляхом запровадження оптимальної прогресивної системи оподаткування доходів населення і прибутків підприємств; стимулювання внутрішнього попиту у державі.

В умовах економічних коливань шляхами сталого розвитку мають стати подолання бідності, голоду, розвиток сільського господарства, гідна праця та економічне зростання, скорочення нерівності. Не слід забувати про інші цілі сталого розвитку, передусім реформування в соціальній сфері та заходи щодо збереження екологічної рівноваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеева Е.Г. Концептуальные основы формирования упреждающей антициклической политики государства / Е.Г. Агеева // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2009. – № 2 (26). – С. 195-198
2. Актуальные вопросы трансформации европейского и евразийского пространства [Электронный ресурс] // Online-брифинг. – 03.03.2014. – Режим доступа : <http://www.soyuz.by/tv/online-briefing/1625.html>
3. Аттали Ж. Карл Маркс. Мировой дух / Ж. Аттали. – М., 2008. – С. 192
4. Бабець І.Г. Сталий розвиток і безпека регіону: навч. посібник / І.Г. Бабець. – Львів: ЛДУВС, 2015. – 268 с.
5. Барашов Н.Г. Циклическая динамика экономики в условиях глобализации / Н.Г. Барашов // Социально-экономическая модернизация экономики России. – Вестник ПАГС. – 2010. – С. 146-153
6. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму / О.Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2003. – 420 с.
7. Бобух І.М. Сталий розвиток: сутність, принципи і показники виміру / І.М. Бобух // Економічна теорія – 2015. – № 3. – С. 95-118
8. Валлерстайн И. Миросистемный анализ: Введение / И. Валлерстайн. – М., 2006. – С. 176.
9. Вергун А.М. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації / А. М. Вергун, І.О. Тарасенко // Вістник КНУТД. –2014. – № 2. – С. 207-218
10. Галяутдинов Р.Р. Экономический цикл: причины, фазы и виды / Р.Р. Галяутдинов / Сайт преподавателя экономики. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://galyautdinov.ru/post/ekonomicheskij-cikl-fazy-i-vidy>
11. Герасимчук З.В. Сталий розвиток регіону на засадах екологістики / З.В. Герасимчук, Н.В. Хвищун // Інноваційна економіка. – 2012. – №2 [28]. – С. 158–162.

12. Гречко Т.К. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку / Т.К. Гречко, С.А. Лісовський, С.А. Романюк: навчальний посібник. – Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 264 с.

13. Губин В.А. Об экономической природе кризиса и антикризисного управления / В.А., Губин, М.Б. Щепакин // Управление экономическими системами: электронный научный журнал, 2010. – № 4 (24). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uecs.mcnp.ru>

14. Денисенко М.Б. Уровень жизни, неравенство и человеческое / М.Б. Денисенко, Т.О. Разумова. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.undp.ru/presentations/Uroven_jizni.ppt.

15. Доповідь економічного форуму в Давосі: «Глобальні ризики-2012». [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.firtka.if.ua/?action=show&id=16022>.

16. Дубинин С. Вместе, но не в ногу / С. Дубинин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.globalaffairs.ru/number/Vmeste-no-ne-v-nogu-14958>

17. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

18. Жаліло Я. Дієвість економічної політики в контексті ринкового реформування / Я. Жаліло, Д. Черніков / Економіка України. – 2000. – № 12. – С. 13 - 23.

19. Жижек С. Устройство разрыва. Параллаксное видение / С. Жижек. – М., 2008. – С. 412, 426

20. Захарченко О.В., Наукові основи сталого розвитку / О.В. Захарченко // Наукові праці національного університету харчових технологій. – 2015. – № 4. – С. 68 – 75.

21. Зверяков М. И. Об изменении модели экономического развития / М. И. Зверяков // Экономика Украины. – 2015. – № 6. – С. 41–49.

22. Зверяков М. И. Промышленная политика и механизмы ее реализации/ М. И. Зверяков // Экономика Украины. – 2016. – № 6. – С. 3–18.

23. Зверяков М. И. В поисках выхода из кризиса / М. И. Зверяков // Экономика Украины. – 2013. – №8. – С. 4–21.
24. Кузовков Ю.В. Глобализация и спираль истории / Ю.В.Кузовков. – М.: Издательство АнимаПресс, 2010. – 396 с.
25. Липенков А.Д. Экономика, жизнь, разум. Общественное производство с точки зрения глобальной эволюции / А.Д. Липенков. – Челябинск: ЧелГУ, 2012. – 218 с.
26. Лопатинський Ю.М. Сталий розвиток аграрного сектора національної економіки у контексті євроінтеграції / Ю.М. Лопатинський // Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. – 2015. – Вип. 730-731. – С. 17 - 20
27. Лубягина Ю.В. Экономические кризисы XX-XXI вв. / Ю.В. Лубягина // Международный экономический журнал «Символ науки». – 2017. – 01-1. – С. 41 - 42.
28. Лукінов І. Методи і засоби державного регулювання економіки перехідного типу / І. Лукінов // Економіка України. – 1999. – № 5. – С. 8-11
29. Манків Г.Н. Макроекономіка / Г.Н. Манків. Пер. з англ.; Наук. ред. пер. С.Панчишина. – К.: Основи, 2000. – 588 с.
30. Маркс К. Капитал, т. I / К. Маркс. – 1955. – С. 119 – 120.
31. Маркс К. Сочинения, т. XIV / К. Маркс, Ф. Энгельс. 1955. – С. 278.
32. Маркс К. Сочинения, т. XIII / К. Маркс, Ф. Энгельс. 1955. – С. 375.
33. Маркс К. Теории прибавочной стоимости, т. II, ч. 2 / К.Маркс. – 1936. – С. 186.
34. Мендельсон Л.А. Теория и история экономических кризисов и циклов. 3 тома. Изд-во соц.-экон. лит.: 1959. – 692 с.
35. Зверяков М. І. Теоретичні і методологічні основи дослідження економічних відносин в Україні в умовах інтеграції в глобальний процес розвитку – О.:Атлант, 2016. - 389 с.
35. Мизес Л. фон. Человеческая деятельность. Трактат по экономической теории / Л. фон Мизес. – Челябинск: Социум, 2008. – 878 с.
36. Олефір В. Кон'юнктура зовнішніх ринків у 2010 році / В. Олефір // Економіст. – 2010. – № 5. – С.18-20

37. Орел Ю.Л. Нециклічна криза економіки України в період з 2013 по 2015 роки: причини виникнення та шляхи подолання / Ю.Л. Орел // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – №1 (47). – С. 275 – 279.
38. Потапенко В.Г. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах «зеленої економіки»: монографія / В.Г. Потапенко – К.: НІСД, 2012. – 360 с.
39. Райзеггер Г. Почему погибнет Америка. Взгляд с Востока и Запада / О. Платонов, Г. Райзеггер. – «Эксмо, Алгоритм», 2005 г. – С. 452.
40. Романова Е.В. Экономическая теория: ответы на экзаменационные вопросы: Учебное пособие/ Е. В. Романова. – М.: Экзамен, 2005. – 160 с.
41. Сакс Дж. Д. Макроэкономика: глобальный поход / Дж. Д. Сакс, Ф.Б. Ларрен. – М.: Дело, 1999. – 848 с.
42. Сацик В. Антициклічне регулювання економіки України в сучасних умовах волатильності міжнародних ринків / В. Сацик // Міжнародна економічна політика. – 2009. – Вип. 1-2. – С. 129 - 156.
43. Зверяков М. І. Про зміну моделі економічного розвитку / М. І. Зверяков // Економіка України. - 2015. - № 6.- С. 41-49.
44. Сацик В.І. Методологічні засади антициклічного регулювання // Економіка: проблеми теорії і практики. 36. наук. пр. Вип. 206. Том IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – С. 1133 – 1138.
45. Сацик В.І. Механізми та інструментарій антициклічної політики: досвід зарубіжних країн // 36. наук. праць. Вип. 44 / Відповідальний редактор В.Є. Новицький. – К.: Інститут світової економіки і між-народних відносин НАН України, 2005. – С. 249 – 260.
46. Свистун Л. А. Стратегічні засади забезпечення сталого розвитку економіки України / Л. А. Свистун; А. А. Рожко // «Young Scientist». – 2016. – № 12 (39). – С. 861 – 869.
47. Симония Н.А. Глобализация, структурный кризис и мировое лидерство. Мифы и реальность / Н. А. Симония, А. В. Торкунов. – М. : Международная жизнь, 2013. – 88 с.

48. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / [Г.О. Андрощук, І.Б. Жиляєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко]. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
49. Туган-Барановский М. Промышленные кризисы. Очерк из социальной истории Англии. – СПб.: Изд. О.Н. Попова, 1900. – 354 с
50. Уманців Ю. Глобальні фінансові виклики: світовий досвід та українські реалії / Ю. Уманців // Фінанси України. – 2009. – №1. – С.73 - 85.
51. Факти про бідність. Програма розвитку ООН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.un.org.ua/files/povertyfact_rus.doc.
52. Зверяков М. І. Глобалізація і деіндустріалізація: зміст, суперечності та способи їх розв'язання / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2017. - № 11. – С. 3-16.
53. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход / Э. Хансен [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ek-lit.narod.ru/neoksod2.htm>
54. Харви Д. Краткая история неолиберализма. Актуальное прочтение / Д. Харви. – Москва, 2007. – С. 206.
55. Ходоров С.Е. Антициклическая политика государства / С.Е. Ходоров // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2010. – №3 (32). – С. 31 – 35.
56. Цветков К. Экономические кризисы: структурный анализ / К. Цветков // Общество и экономика. – 2009. – №1. – С. 59 – 71.
57. Цикличность инфляции советской эпохи как предпосылка кризисной цикличности переходной экономики. В сб. работ аспирантов и докторантов «Опыт рыночных преобразований и совершенные системы государственного регулирования» / Под ред. проф. А.И. Архипова. – М.: ИЭ РАН, 2001. – С. 206 - 217
58. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
59. Шавкун В.М. Глобальна фінансово-економічна криза та її вплив на економіку України / В.М. Шавкун // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 3. – С. 228-231.

60. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. – М.: Эксмо, 2007. – 864 с.
61. Экономическая теория: политэкономия: Учебник / Под ред. В.Д. Базилевича. – М.: Рыбари; К.: 2009. – 870 с.
62. Яжук І.С. Необхідність та моделі державного регулювання економіки / І.С. Яжук // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2013. – Вип. 21. – С. 331 – 334.
63. Basu S. Business Cycles in International Historical Perspective / S. Basu, A. Taylor // Journal of Economic Perspective. – 1999. – No. 13(2). – P. 45 – 68.
64. Cambridge Economic History of Europe. – Cambridge, 1989. – Vol. VIII. – P. 1.
65. Clark C. Population Growth and Land Use / C. Clark. – New York, 1968. – P. 274.
66. Espinoza-Wega Marko A. On Business Cycles and Countercyclical Policies / A. Marko Espinoza-Wega, Jang-Ting Guo. // Federal Reserve Bank of Atlanta Economic Review. – 2001. – Fourth Quarter. – P. 1 - 11.
67. Flow of Funds Accounts of the U.S. : FR Statistical Release. – Washington : Federal Reserve Bank, 2012. – 167 p.
68. Friedman M. A Monetary History of the United States, 1867-1960 / M. Friedman, A. Schwartz / Princeton University Press, 1971. – 888 p.
69. Friedman M. Money and Business Cycle / M. Friedman, A. Schwartz // Review of Economics and Statistics. – 1963. – Vol. 45. – P. 32 – 64.
70. Global Risks 2013. Eighth Edition. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-risks-2013/>
71. Gould J. The Price Revolution / J. Gould. – P. 264 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0289.1964.tb00079>
72. Keynes J. M. Some Economic Consequences of a Declining Population. Eugenics Review / J. M. Keynes. – XXIX April 1937. – P. 13-17
73. Kingston W. Schumpeter Business Cycles and Co-evolution / W. Kingston // Industry and Innovation. – Vol. 13, No. 1. – 2006. – P. 97 – 106.

74. Korotayev A. Spectral Analysis of World GDP Dynamics... and the 2008–2009 Economic Crisis / A. Korotayev, S. Tsirel // Structure and Dynamics [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.escholarship.org/uc/item/9jv108xp#page-11>

75. Kydland Finn E. Hours and Employment Variation in Business Cycle Theory / E. Kydland Finn, C. Prescott Edward // Economic Theory. – 1991. – No. 1. – P. 63-81

76. Kydland Finn E. The Econometrics of the General Equilibrium Approach to Business Cycles / E. Kydland Finn, C. Prescott Edward // Federal Reserve Bank of Minneapolis Research Department Staff Report No. 130. – 1990. – November. – 84 p.

77. Le Protectionnisme. Croissance – Limites – Voies alternatives. Colloque du Greco Cnrs Efiq. – Paris, 1985. – P. 21 – 22.

78. Romer D. Advanced Macroeconomics / D. Romer. – McGraw-Hill, 1996. – 540 p.

79. Schumpeter J.A. Business Cycles. A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process // J.A. Schmpeter // New York and London, 2 vol.1 1923. – 462 p.

80. Stiglitz Joseph E. Making globalization work / Joseph E. Stiglitz. – New York, 2006. – P. 201

81. Wallerstein I. The Modern World-System II. Mercantilism and the Consolidation of the European World-Economy / I. Wallerstein. – New York – London, 1980. – P. 46